

JUHÁSZ ANDREA ERIKA*

A hatóságoknak az Emberi Jogok Európai Egyezménye 3. cikkéből eredő kötelezettségei

Jelen tanulmány arra tesz kísérletet, hogy meghatározza az Emberi Jogok Európai Egyezménye¹ (a továbbiakban: EJEE) 3. cikkéből² a hatóságokra háruló kötelezettségeket. Itt szeretném megjegyezni, hogy a tanulmány kifejezetten a fogvatartottakkal szemben fennálló kötelezettségekre fókuszál.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) esetjogából az a konklúzió vonható le, hogy háromféle kötelezettség terheli a hatóságokat az EJEE 3. cikkével kapcsolatban:

1. Negatív kötelezettség
2. Pozitív kötelezettség
3. Eljárási kötelezettség

Meg kell jegyezni, hogy az utóbbi is pozitív kötelezettségként fogható fel, erre tekintettel a kötelezettségeknek másfajta felosztása is adható.

I. Az EJEE 3. cikkéből eredő negatív kötelezettség

Hivatalos személyeknek adott esetben jogszerű kényszerítő eszközt kell alkalmazniuk, melyből sérülése származhat a fogvatartottnak. Előfordulhat, hogy ezt a sérülést jogszerűtlen bántalmazásként értékeli a panaszosok.

A jogszerű kényszerítő eszköz igénybe vétele a hatóságoknak az EJEE 3. cikkéből eredő negatív kötelezettsége, és amennyiben ilyen intézkedés során keletkezik sérülése a panaszosnak, az nem esik az EJEE 3. cikkében meghatározott tilalom megsértése alá.³

* Szegedi Fegyház és Börtön, jogi előadó.

¹ Convention for Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. Rome, 4. XI. 1950.

² „Senkit nem lehet kínzásnak, vagy embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni”.

³ UĞUR ERDAL – HASAN BAKIRCI: *Article 3 of the European Convention on Human Rights: A Practitioner's Handbook*. Geneva, World Organisation Against Torture, 2006. 215. p.

Ezekben az esetekben a strasbourgi testület akkor állapítja meg az EJEE 3. cikkének megsértését, amennyiben „a fizikai kényszer alkalmazása nem volt szigorúan szükséges az elítélt magatartása alapján”, és ezáltal csökkentette a panaszos emberi méltóságát.⁴

1. Releváns nemzetközi ajánlások

A releváns nemzetközi instrumentumok fő vívmánya, hogy *garanciákat* állítanak fel a fogvatartottakkal szemben alkalmazható kényszerítő eszközök vonatkozásában. Ezen garanciáknak azért van kiemelkedő jelentősége, mert ha azokat megsértve vesz igénybe kényszerítő eszközt a személyi állomány tagja, az már az EJEE 3. cikkét sértheti.

A releváns nemzetközi dokumentumok közül a *fogvatartottakkal való bánásmódról* szóló *Standard Minimum Szabályok*⁵ leszögezi, hogy a börtönörök kizárólag akkor alkalmazhatnak kényszert a fogvatartottakkal szemben, ha az önvédelem, szökési kísérlet, vagy utasítással szemben tanúsított aktív vagy passzív fizikai ellenállás miatt szükséges, illetve, ha egyéb törvényes alapja van. További követelmény, hogy kényszert csak a legszükségesebb mértékben és csak a legszükségesebb ideig lehet alkalmazni. Ki kell képezni továbbá a Standard Minimum Szabályok alapján a személyi állomány tagjait azokra a technikákra, amelyek lehetővé teszik az „agresszív fogvatartottak megfékezését.”⁶

Az *Európai Börtönszabályok* szinte szó szerint ugyanazokat a követelményeket fogalmazza meg, mint a Standard Minimum Szabályok.⁷

A kínzás és embertelen, vagy megalázó bánásmód, vagy büntetés megelőzésére alakult európai bizottság, a *CPT 24. Általános Jelentésében* leszögezte, hogy a testi fenyegetés bármely formája rossz bánásmódnak minősül, ezért azt szigorúan tilalmazni kell a börtönökben.⁸

A Kínzás Elleni Bizottság az ún. *CPT előírásokban* azt is kifejtette, hogy különleges garanciákat kell biztosítani a fizikai kényszerítés eszközeire vonatkozóan. Ugyanis ezek nagy kockázattal járnak a fogvatartottak bántalmazása szempontjából. Ezért lehetővé kell tenni, hogy adott esetben a fogvatartott azonnal orvosi vizsgálaton vehessen részt, továbbá szükséges esetben a fogvatartottat állandó és megfelelő felügyelet alatt kell tartani. További fontos garancia, hogy nyilvántartást kell vezetni a kényszer alkalmazásáról, és lehetővé kell tenni az elítéltek számára, hogy panaszt tegyenek az egyes bántalmazásokkal kapcsolatban.

A CPT véleménye szerint az elektromos sokkolók alkalmazása során a következő alapelveknek kell érvényesülniük: szükségesség, szubszidiaritás, arányosság, előzetes figyelmeztetés (ahol lehetséges) és elővigyázatosság. Ez többek között azt is jelenti,

⁴ *Hellig v. Germany* (Application no: 20999/05) Judgment of 7 July 2011. § 33.

⁵ Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners. Adopted by the First United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, held at Geneva in 1955, and approved by the Economic and Social Council by its resolutions 663 C (XXIV) of 31 July 1957 and 2076 (LXII) of 13 May 1977.

⁶ L. 54. (1)–(2) pont.

⁷ Recommendation Rec(2006)2 of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules. 64.1–66. pont.

⁸ 24th General Report. CPT/Inf (2015) 1. 126. pont

hogy azokat a közhivatalt betöltő személyeket, akik sokkolót kapnak használatra, megfelelő kiképzésben kell részesíteni.⁹

A CPT 11. Általános Jelentésében¹⁰ kifejezetten hangsúlyozza, hogy törekedni kell az örök és a fogvatartottak közötti pozitív viszony kialakítására, ez lehet ugyanis az egyik kulcsa a magas fokú biztonságnak. E pozitív viszony alapja ugyanakkor az, hogy megfelelő számú őrszemélyzet álljon rendelkezésre az intézetekben. Ezen kritérium viszont nehezen megoldható. Az alacsony létszám pedig jelentős munkaterhet, az pedig stresszt, illetve feszültséget eredményezhet.

Az Európa Tanács a büntetések és szankciók végrehajtásában érintett személyi állománnyal kapcsolatos ajánlásában¹¹ rögzíti, hogy a személyi állomány tagjainak tartózkodniuk kell erőszakos, vagy bármely más fizikai vagy mentális visszaéléstől az általuk felügyelt gyanúsítottakkal vagy elítéltekkel kapcsolatban.¹²

Az Európa Tanács ajánlást fogalmazott meg a *börtönszemélyzet etikai kódexére*¹³ vonatkozóan is, amelyben leszögezi, hogy a személyi állomány tagja semmilyen körülmények között, még a felettese parancsára sem hajthat végre, nem tolerálhat, és nem lehet felbujtója kínzási cselekménynek, avagy egyéb embertelen, vagy megalázó bánásmódnak, illetve büntetésnek. A börtönszemélyzetnek meg kell védenie a fogvatartottak szellemi és fizikai integritását, valamint úgyszintén meg kell védenie a fogvatartottakat a fogvatartott társak támadásától. Az etikai kódex deklarálja azt is, hogy kényszerít a börtönszemélyzet kizárólag végső eszközként, és önvédelem, szökési kísérlet, illetve aktív vagy passzív fizikai ellenállás esetében alkalmazhat. Az Európa Tanácsi ajánlás azt is rögzíti, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása csak az Európai Börtön szabályok 68. pontjának¹⁴ megfelelően megengedett, nem alkalmazható azonban a nőkkel szemben a vajúdas, illetve a szülés alatt, valamint közvetlenül azt követően.¹⁵

⁹ *The CPT Standards*. CPT/Inf/E (2002) 1 – Rev. 2010, 8 March 2011. 53-54., 69. pont.

¹⁰ *11th General Report*. CPT/Inf (2001) 16. 27. pont.

¹¹ Recommendation No. R (97) 12 on staff concerned with the implementation of sanctions and measures. Adopted by the Committee of Ministers on 10 September 1997 at the 600th meeting of the Ministers' Deputies.

¹² L. 13. pont.

¹³ Recommendation CM/Rec(2012)5 of the Committee of Ministers to member States on the European Code of Ethics for Prison Staff. Adopted by the Committee of Ministers on 12 April 2012 at the 1140th meeting of the Ministers' Deputies.

¹⁴ 68. szabály: Kényszerítő eszközök.

68.1. Tilos a bilincs és a béklyó használata.

68.2. Kézbilincs, kényszerzubbony és más testi kényszerítő eszköz sohasem alkalmazható büntetésként, kivéve:

a) ha szükséges, átszállítás alatt szökés megakadályozására elővigyázatossági intézkedésként, feltéve, hogy azokat eltávolítják, amikor a fogvatartott a bírósági vagy közigazgatási hatóság előtt megjelenik, ha csak az érintett hatóság másként nem rendelkezik; vagy,

b) az igazgató rendelkezése, ha nincs más kényszerítő módszer annak érdekében, hogy megvédje a fogvatartottat a saját magának okozott sérüléstől, a másoknak okozott sérüléstől, illetve anyagi kár megakadályozása érdekében, feltéve, hogy az említett esetekben az igazgató késedelem nélkül kikéri a börtönorvos véleményét, és jelentést tesz a felsőbb hatóságnak.

68.3. A kényszerítő eszközök csak addig az ideig alkalmazhatók, ameddig azokra feltétlenül szükség van.

68.4. kényszerítő eszközök használatának módjáról a nemzeti jogban rendelkezni kell.

¹⁵ Recommendation CM/Rec(2012)5 of the Committee of Ministers to member States on the European Code of Ethics for Prison Staff. 12–13., 17–18. bekezdés.

Az *európai rendőretikai kódex*¹⁶ is kimondja a szükségesség és arányosság elvét az erőszak alkalmazásával kapcsolatban, továbbá rögzíti azt is, hogy a törvényességet minden esetben igazolni kell.¹⁷

A *szabadságuktól megfosztott fiatalokriák védelmére vonatkozó szabályok* („Havanai Szabályok”)¹⁸ kimondja, miszerint korlátozó és kényszerítő eszközök csak kivételes esetekben, törvény alapján alkalmazhatók, akkor, ha bármely más védekezési rendszer alkalmazása nem vezet eredményre. Alkalmazásuk nem lehet embertelen vagy megalázó, illetve megszorítóan és a lehető legrövidebb ideig kell azokat igénybe venni. Ezek az eszközök használhatók annak érdekében, hogy megakadályozzák azt, miszerint a fiatalokriák saját magának vagy másnak sérülést, illetve kárt okozzon. Tilos továbbá fegyver használata a fiatalokriák elhelyezésére szolgáló intézetekben.¹⁹

A CPT is külön figyelmet szentel a speciális fogvatartotti kategóriáknak, így a fiatalokriáknak is. Ezért a *9. Általános Jelentésében*²⁰ megfogalmazta azokat a szükséges biztonsági intézkedéseket, amelyek azt segíthetik elő, hogy a fiatalokriák fogvatartottak ne essenek szándékos bántalmazás áldozatául a fogvatartó intézetekben. Így például leszögezi, hogy a „nevelő célú” pofon sem lehet megengedett, a fiatalokriákkal szemben is csak a jogszabályokban meghatározott fegyelmi fenyítések alkalmazhatók. Különösen hangsúlyos továbbá az elkülönítési szabály, azaz, hogy a fiatalokriákat a felnőttektől el kell különíteni. Jelentős pszichés problémákat okozhat ugyanis az együttes elhelyezés: hatalmaskodásra, kihasználásra adhat lehetőséget a felnőttek részéről.²¹

A *Bangkoki Szabályok*²² megalkotására kifejezetten azzal az indokkal került sor, hogy egyre inkább növekszik a női fogvatartottak száma²³ és az ENSZ Standard Minimum Szabályok még nem fordított kellő figyelmet a női elítéltek speciális szükségleteire. A Bangkoki Szabályok előírja, hogy a női fogvatartottakat meg kell védeni bármely nemi alapú megkülönböztetéstől, ezért pontos szabályokat kell kialakítani a

¹⁶ Recommendation Rec(2001)10 of the Committee of Ministers to member states on the European Code of Police Ethics.

¹⁷ L. 37–38. pont.

¹⁸ United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty Adopted by General Assembly resolution 45/113 of 14 December 1990.

¹⁹ L. 64–65. pont.

²⁰ *9th General Report*. CPT/Inf (99) 12.

²¹ L. 24–25. pont.

²² United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-custodial Measures for Women Offenders (the Bangkok Rules) adopted by the United Nations General Assembly in December 2010.

²³ Több mint 700 ezer nőt és lányt tartanak fogva a büntetés-végrehajtási intézetekben szerte a világon beleértve az előzetesen letartóztatott és jogerősen elítélteket is. Ebből több mint 200 ezer női fogvatartott (205,400) az Amerikai Egyesült Államokban van. A következő négy ország, amely a legtöbb női fogvatartottat számlálja: Kína (103,766), Oroszország (53,304), Thaiföld (44,751) és Brazília (35,380). 2000 óta körülbelül 50 %-kal növekedett a női fogvatartottak száma a világon. Az egyes kontinensek között is eltérések mutathatók ki abban a tekintetben, hogy milyen arányban vannak jelen a nők és a lány fogvatartottak a teljes börtönnépességben belül. A női fogvatartottak rátája Thaiföldön a legmagasabb, ahol 66,4 fő jut 100 ezer lakosra. ROY WALMSLEY: *World Female Imprisonment List*. Third edition. International Centre for Prison Studies, 2015.

http://www.prisonstudies.org/sites/default/files/resources/downloads/world_female_imprisonment_list_third_edition_0.pdf (2016.03.20.)

börtönszemélyzet számára. Meg kell védeni a női börtönpopulációt bármilyen szexuális zaklatástól, valamint szóbeli vagy testi erőszaktól.²⁴

Az Európán kívüli nemzetközi instrumentumok közül említésre érdemes az *Afrikában megvalósuló letartóztatásra, rendőrségi fogdára és előzetes fogvatartásra vonatkozó iránymutatás*,²⁵ amely kimondja, hogy kényszerítő eszközt csak akkor lehet igénybe venni, ha az feltétlenül szükséges, illetve arányos és azt a rend és biztonság fenntartása, vagy valamely személy biztonsága indokolja.

Lőfegyver pedig csak akkor alkalmazható az iránymutatás értelmében, ha az önvédelem, illetve más személy életének vagy testi épségének közvetlen veszélye miatt szükséges.

A *szabadságuktól megfosztott személyek védelmére vonatkozó amerikai elvek és helyes gyakorlatok*²⁶ szintén rögzíti, hogy kényszerítő eszköz olyan kivételes, súlyos és szükséges esetekben használható végső eszközként, ha minden más lehetséges eszközt kimerítettek. Csak a szükséges mértékben és ideig vehetők igénybe a kényszerítő eszközök annak érdekében, hogy biztosítsák a belső rend védelmét, a fogvatartottak, a személyzet és a látogatók biztonságát. Lőfegyver használata tilos, kivéve, ha az mások életének védelme érdekében elkerülhetetlen.

2. Az EJEB releváns esetjoga

A legextrémebb példa a fizikai kényszer jogszerű alkalmazásával kapcsolatban a *Douglas-Williams kontra Egyesült Királyság ügy*,²⁷ amelyben nem állapított meg egyezményesértést az EJEB. Ebben a jogesetben egy késsel fenyegette meg az eljáró rendőrök egy panaszos bátyja. Ezért a hivatalos személyek gumibottal megütötték, arccal a földre fektették, kezét a háta mögé bilincselték, és ebben a pozícióban szállítottak a rendőrségre, ahol egy óra és tíz percen belül „helyzeti fulladás” következtében meghalt. Az EJEB azonban nem állapított meg egyezményesértést, úgy foglalt állást, hogy jogszerű volt a rendőrök intézkedése, tekintettel a panaszos bátyjának erőszakos viselkedésére. Ezzel szemben a *Rehbock kontra Szlovénia ügyben*²⁸ kimondta a strasbourgi testület az EJEB 3. cikkének megsértését, ugyanis a fegyvertelen panaszos állkapcsa tört el a rendőri intézkedés következtében úgy, hogy nem tanúsított ellenállást. Az EJEB szerint ebben az esetben eltúlzott volt a fizikai kényszer alkalmazása.²⁹

²⁴ United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-custodial Measures for Women Offenders (the Bangkok Rules) adopted by the United Nations General Assembly in December 2010. 31. szabály.

²⁵ Guidelines on the Conditions of Arrest, Police Custody and Pre-Trial Detention in Africa. The African Commission on Human and Peoples' Rights (the Commission) meeting at its 55th Ordinary Session, held from 28 April to 12 May 2014 in Luanda, Angola. 25. pont.

²⁶ Principles and Best Practices on the Protection of Persons Deprived of Liberty in the Americas. Approved by the Inter-American Commission during its 131st regular period of sessions, held from March 3-14, 2008. Principle XXIII.

²⁷ *Douglas-Williams v. the United Kingdom* (Application no: 56413/00) Judgment of 8 January 2002. Idézi: ERDAL – BAKIRCI 2006, 216. p.

²⁸ *Rehbock v. Slovenia* (Application no: 29462/95) Judgment of 20 May 1998. Idézi: ERDAL – BAKIRCI 2006, 216. p.

²⁹ ERDAL – BAKIRCI 2006, 216. p.

II. Pozitív kötelezettség

A hatóságok pozitív kötelezettsége az, hogy a fogvatartottakat megvédjék a többi fogvatartott inzultálásától, bántalmazásától. Minden intézkedést meg kell tenniük, ami az adott helyzetben elvárható. Megfelelően kontrollálniuk kell a fogvatartottak közötti kapcsolatot, megfelelő védelmet kell nyújtaniuk a panaszos fogvatartott számára más fogvatartottakkal szemben. Amennyiben ugyanis nem tesznek eleget a nevezett pozitív kötelezettségüknek, az az EJEE 3. cikkének megsértését eredményezheti.

1. Releváns nemzetközi ajánlások

A *CPT 11. Általános Jelentésében* nemcsak az őrszemélyzet és a fogvatartottak viszonyára tér ki, hanem a fogvatartottak közötti erőszakra is. A bizottság álláspontja szerint ugyanis a személyi állomány felelősséggel tartozik azért, hogy a fogvatartottakat megvédje olyan fogvatartottaktól, akik kárt tennének bennük. A börtönsemélyzetnek megfelelően képzettnek kell lennie annak érdekében, hogy egyrésztől észrevegye az erőszakra utaló jeleket, másrésztől megelőzze, illetve megakadályozza azokat.³⁰

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának *a börtönön belüli egészségügyi ellátás etikai és szervezeti aspektusairól szóló R (98) 7 ajánlása*³¹ kimondja, hogy a börtönsemélyzetnek teljes védelmet kell nyújtania az olyan fogvatartottak számára, akik félnek a fogvatartott társaiktól, azaz az erőszakos cselekményektől, beleértve a szexuális zaklatást. Azon fogvatartottakat is teljes védelem kell, hogy megillesse, akik már bántalmazás áldozatául estek.³²

Az Európa Tanács *életfogytig tartó szabadságvesztésre és más hosszútartamú szabadságvesztésre ítélt fogvatartottak börtönigazgatások általi kezeléséről* szóló R(2003) 23. számú ajánlása³³ rögzíti, hogy a veszélyeztetett fogvatartottakat meg kell védeni más fogvatartottak fenyegetésétől és rossz bánásmódjától. Azt is kimondja az instrumentum, hogy ha a védelem biztosítása érdekében a szegregáció szükségessé válik, akkor sem ajánlott a teljes izoláció, de biztonságos környezetet kell biztosítani az elítélt számára.³⁴

Mindamellettt korábban már említésre került, hogy az Európa Tanács a *börtönsemélyzet etikai kódexére* vonatkozó ajánlása is leszögezi, hogy az elítélteket meg kell védeni a fogvatartott társak esetleges támadásaitól.³⁵

³⁰ L. 27. pont.

³¹ Recommendation No.R (98) 7 of the Committee of Ministers to Member States concerning the ethical and organizational aspects of health care in prison. Adopted by the Committee of Ministers on 8 April 1998 at the 627th meeting of the Ministers' Deputies.

³² L. 64. pont.

³³ Recommendation Rec(2003) 23 of the Committee of Ministers to member states on the management by prison administrations of life sentence and other long-term prisoners. Adopted by the Committee of Ministers on 9 October 2003 at the 855th meeting of Ministers' Deputies.

³⁴ L. 26. pont.

³⁵ Recommendation CM/Rec(2012)5 of the Committee of Ministers to member States on the European Code of Ethics for Prison Staff. 13. pont.

2. Az EJEB releváns gyakorlata

2.1. Premininny kontra Oroszország³⁶

Jelen ügyben a kérelmezőt cellatársai módszeresen megverték és megalázták. A panaszos állítása szerint a legsúlyosabb eset 2002. június 10-én történt, amikor a zárkatársai többször megütötték az öröktől kapott bottal.

Az elítélt által meghatározott napon a börtön orvosa azt diagnosztizálta, hogy a panaszos agyrázkódást, illetve számos horzsolást szenvedett a karjain, lábain, hátán, vállán, arcán és a fülén. Az orvos megjegyezte azt is, hogy a sérülések egy hét alatt keletkezettek. A kérelmező ekkor átkerült az orvosi egységbe. Másnap azonban a megbízott igazgató nem indított büntetőeljárást, és megállapította, hogy a sérülések a panaszos és cellatársa közötti verekedés eredményei. Több mint 2 évvel később újra eljárás indult az ügyben. Egy pszichiátriai vizsgálat során azt is megállapították, hogy traumatikus élményeken kellett átesnie a panaszosnak.³⁷

A panaszos egyrésztől azt állította, a börtönőrök uszították³⁸ a zárkatársait arra, hogy őt bántalmazzák. Ugyanakkor azt is előadta, hogy amennyiben nem történt biztatás, az öröknek a fogvatartott társai viselkedése alapján tudniuk kellett volna arról, hogy vele szemben fennáll a fizikai erőszak kockázata, ennek ellenére mégsem tették meg a szükséges intézkedéseket. Az EJEB azonban kifejtette ítéletében, hogy nincs arra vonatkozó bizonyíték, miszerint a hivatalos személyek is szerepet vállaltak volna a fogvatartott bántalmazásában. A strasbourgi testület egyúttal felhívta a figyelmet arra, hogy a közvetlen szerepvállalás hiányában sem mentesülnek a hatóságok a pozitív kötelezettségeik alól. Így egyrésztől minden szükséges intézkedést meg kell tenniük annak érdekében, hogy megakadályozzák a fogvatartottak közötti erőszakot, másrésztől alapos és hatékony kivizsgálást kell biztosítaniuk az ügyben, függetlenül attól, hogy a panaszos által megnevezett elkövető(k) nem hivatalos személyek.³⁹

³⁶ *Premininny v. Russia* (Application no: 44973/04) Judgment of 20 June 2011.

³⁷ 34–41. §.

³⁸ Itt szeretném megjegyezni, hogy honi viszonylatban a Kúria a következőket mondta ki: „A hivatali visszajelzés büntetéssel halmazatban felbujtóként aljas indokból elkövetett könnyű testi sértés büntetésében is meg kell állapítani annak a büntetés-végrehajtási főtörzsőrmesternek a büntetőjogi felelősségét, aki a felügyelete alatt álló foglyokat arra bírja rá, hogy az előzetes letartóztatása miatt fogva levő sértettet a gyermekeinek sérelmére elkövetett súlyos bűncselekménye miatt akár könnyű testi sérülést is okozó módon a zárkájában tetteleg bántalmazza és a rábírás hatására a foglyok a sértettnek könnyű testi sérülést okoztak [Btk. 14. § (1) bek., 164. § (1) bek., (4) bek., 305. § (1) bek. c) pont].” BH 2016.1.1. Az irányadó tényállás a következő volt: Az I. rendű vádlott, a bv. főtörzsőrmester az előzetes letartóztatás végrehajtására befogadott sértettet elhelyezte a büntetés-végrehajtási intézet 43-as számú zárkájában, és „az intézetben a körletfelügyelők és a fogvatartottak között fennálló alá-fölérendeltségi viszony kihasználásával” a II. rendű vádlottat felszólította arra, hogy zárkatársaival együtt a sértettet bántalmazza a sértett által gyermek sérelmére elkövetett bűncselekmény miatt. A Legfőbb Ügyészség kifejtette, hogy a büntetés-végrehajtási intézetben fogvatartott vádlottak indítékát egyrészt a bv. főtörzsőrmester I. rendű vádlott elvárásának teljesítése, másrészt az a körülmény határozta meg, hogy a mások segítségére nem számítható, ezért számukra kiszolgáltatott sértettet megalázhatták”. [Bővebben lásd: MÁTYÁS FERENC: *Jogeset: börtönbosszú*. Letölthető: <http://jogaszvilag.hu/rovatok/szakma/jogeset-bortonbosszu> (2016.02.27.)] Álláspontom szerint ez a cselekmény vizsgálható lenne az EJEE 3. cikke szempontjából is.

³⁹ *Premininny v. Russia* (I. 36. lj.) 70–74. §.

A fentiekre tekintettel a fogvatartott panasza két különálló, de egymással szorosan összefüggő kérdést vetett fel: egyrésztől a panaszos rossz bánásmódra vonatkozó állításának hitelességét, másrésztől a hatóság felelősségét a történekeért. A testületnek azt is vizsgálnia kellett, hogy a súlyosság elérte-e azt a mértéket, amely a 3. cikk megállapításához szükséges. A körülményeket áttekintve az EJEB megállapította, hogy a börtönorvos számos sérülést rögzített az orvosi feljegyzésben, többek között a fogvatartott agyrázkódását is. A börtönorvos arra a következtetésre jutott, hogy a sérülések keletkezhetnek a vizsgálatot megelőző egy hét alatt történt szisztematikus bántalmazásokból.

Az EJEB különös hangsúlyt fektetett az orvos véleményére, azaz arra, hogy a sérülések egy folyamatos bántalmazásból származhattak, nem pedig egyszeri verekedés eredményei. A pszichiátriai vizsgálat is alátámasztotta, hogy a fogvatartottnak traumatisztikus élményeket kellett elviselnie. Így megállapította az EJEB, hogy módszeres bántalmazásnak esett áldozatául a panaszos. Ezek a bántalmazások szorongást, félelmet, kibebbrendűségi érzést váltottak ki a kérelmezőben, azaz a súlyosság elérte a 3. cikk megállapításához szükséges mértéket.⁴⁰

A kormány többek között azzal védekezett jelen ügyben, hogy az erőszak nélkülözhetetlen eleme a börtönéletnek, a fogvatartottak kapcsolatainak, és a hatóságot mulasztás nem terheli.

A strasbourgi testület kifejtette, az ilyen ügyek kivizsgálása céljából kialakított egy tesztet annak megítélésére, hogy a hatóság eleget tett-e a pozitív kötelezettségének. A teszt nem követeli meg annak bizonyítását, miszerint a hatóság mulasztása hiányában a rossz bánásmód nem történt volna meg. Felhívta arra a figyelmet: az eset összes körülményétől függ annak megítélése, hogy a hatóság eleget tett-e a pozitív kötelezettségének. Ezért az EJEB-nek jelen ügyben meg kellett vizsgálnia, a hatóságok tudták-e, vagy tudhatták volna-e azt, hogy a panaszos veszélynek van kitéve, és ha igen, megtették-e a szükséges, és ésszerű lépéseket a bántalmazás megakadályozása érdekében. Mivel a hatóságok tudtak a panaszos provokatív viselkedéséről – az EJEB álláspontja szerint – azal is tisztában kellett lenniük, hogy az elítéltek közötti bántalmazás vonatkozásában nagyobb veszélynek van kitéve a panaszos fogvatartott. A testület hangsúlyozta: azonnal intézkedniük kell a hatóságoknak, amennyiben felmerül annak a lehetősége, hogy valamely fogvatartott a zárkatársai bántalmazása áldozatául esik.

Az EJEB arra is emlékeztetett az ítéletében, miszerint kiemelt fontossága van az elítéltek osztályozásának, azaz annak, hogy melyik fogvatartott kivel helyezhető el egy zárkában, nyomatékos jelentősége van tehát az egyes kockázatok kiszűrésének.

Jelen ügyben nem volt arra utaló bizonyíték, hogy a börtön folyamatosan figyelemmel kísérte volna az erőszakra hajlamos fogvatartottakat, valamint azokat, akik nagy valószínűséggel eshetnek erőszak áldozatául.

Megállapította a testület, hogy a kormány nem mutatott fel olyan intézkedést, amely megakadályozhatta volna a panasossal szembeni bántalmazást. Amennyiben nincs hatékony intézkedés, az EJEB véleménye szerint ez azt tükrözi, hogy a börtönhatóság nem veszi komolyan az ilyen és hasonló jellegű bűncselekményeket. Az EJEB álláspontja szerint a hatóság nem tett eleget pozitív kötelezettségének, nem biztosított biztonságos környezetet a fogvatartott számára, ezért e tekintetben megvalósult az EJEB 3. cikkének sérelme.⁴¹

⁴⁰ 75–81. §.

⁴¹ 81–92. §.

2.2. Yuriy Illarionovich Schokin kontra Ukrajna⁴²

A következő ügyben a panaszos fiát a fogvatartott társai megkínózták, aki ezt követően meghalt. Az EJEB ítéletében megállapította, hogy két ízben történt meg az EJEE 3. cikkének megsértése: a hatóság egyrésztől nem tett meg minden szükséges intézkedést a fogvatartottak közötti erőszak megakadályozása érdekében, másrésztől nem vizsgálta ki hatékonyan és alaposan az ügyet. A testület kifejtette, hogy a fogvatartott számos ütést kapott a testére, többet gumibottal mértek rá az elítélt társai. Ezen ütések miatt számos súlyos és vérző sérülése, többszörös zúzódása keletkezett a panaszos fiának, továbbá bordatörése, amelyek végül a halálához vezettek. Az eljárás azt is feltárta, hogy a fiút ezeken túlmenően két alkalommal megerőszakolták. Az EJEB megállapítása szerint a cselekmények így kínzást valósítottak meg.

Az ügyben felmerült annak gyanúja, miszerint két ór is részt vett a bűncselekmény elkövetésében, továbbá, hogy nem volt hatékony eljárás sem a börtönben az ügy kivizsgálására. Az EJEB kimondta ítéletében az EJEE 2. cikkének a megsértését is.

3. Félelem a zárkatársak megtorlásától

Jelen fejezetben egy speciális területre térek ki, mégpedig arra, amikor szorongás, illetve félelem alakul ki a fogvatartottban, mert folyamatosan a zárkatársak megtorlásától tart. Ez az eset tipikusan akkor fordul elő, ha az elítélt valamilyen szexuális bűncselekményt követett el (különösen gyermek sérelmére), vagy például foglalkozásánál fogva szorulna különleges védelemre (például rendőr). Az ilyen fogvatartottak esetében speciális intézkedéseket kell alkalmazni annak érdekében, hogy ne essenek a zárkatársaik bántalmazásának áldozatául. A megtorlástól való félelem, különösen, ha hosszú időn keresztül tart, illetve egyéb inadekvát végrehajtási körülményekkel párosul, egyezményesértést eredményezhet. A következőkben az EJEB releváns esetjogát mutatom be.

3.1. Golubev kontra Oroszország⁴³

Jelen ügyben a panaszos egy rendőr volt, akit vesztegetés vádjával helyeztek előzetes letartóztatásba. Először speciális részlegen helyezték el, majd több napra áthelyezték egy „átlagos” zárkába. Állítása szerint ez utóbbi cellában a zárkatársak megtorlásától tartott. Panaszával az ügyészhez fordult, aki az őt áthelyező személyt megrovásban részesítette. Az EJEB a következőképpen foglalt állást. A panaszos nem állította azt, hogy bármilyen atrocitás érte volna a zárkában, pusztán félt a megtorlástól. Ez azonban a testület álláspontja szerint önmagában nem elegendő ahhoz, hogy az EJEE 3. cikkének megsértése megállapítható legyen.

⁴² *Yuriy Illarionovich Schokin v. Ukraine* (Application no: 4299/03) Judgment of 3 October 2013.

⁴³ *Golubev v. Russia* (Application no. 26260/02) Decision of 9 November 2006.

3.2. Alexandru Marius Radu kontra Románia⁴⁴

A panaszost rablás miatt tartóztatták le. A büntetőeljárás során a társtettesei megfenyegették, hogy bántalmazni fogják őt is, valamint a családját, amennyiben bevallja a bűncselekmény elkövetését. A panaszos hiába kért speciális védelmet, az sikertelen volt. A kérelmező ennek ellenére bevallotta a bűncselekmény elkövetését. Ezt követően bántalmazták a zárkatársai, néhányan közülük az egyik társtettes rokonai voltak. A börtönhatóság azonban a panaszost helyezte magánzárkába, mert valamennyi zárkatárs azt állította, hogy ő támadt, és az agresszív viselkedése miatt keletkeztek a sérülései, ők csak védekezni próbáltak a támadásával szemben.⁴⁵

Az EJEB felhívta a figyelmet arra a jelen ügyben, hogy amennyiben egy kicsi konkrét jele van annak, hogy a fogvatartottat bántalmazni fogják, a börtönhatóságnak minden szükséges lépést meg kell tennie az elítélt védelme érdekében. Annak ellenére, hogy a panaszos több alkalommal kérte az áthelyezését, mert veszélyben érezte a testi épségét, ezt mégis megtagadták arra hivatkozva, hogy nincs másik zárka, ahol el tudnák helyezni. Az erőszakos cselekményt követően hat hónap telt el, mire áthelyezték a panaszost. Azt is megjegyezte a testület, ahelyett, hogy meghallgatták volna a kérelmezőt, az első, őt ért erőszakos cselekményt követően fenytésként magánzárkában helyezték el. Az EJEB annak a véleményének adott hangot, hogy a hatóságok nem várhatják ki azt, hogy valamilyen súlyos sérülése keletkezzen egy fogvatartottnak. A szükséges lépéseket preventív intézkedésként kell megtenniük. A testület arra is rávilágított, hogy önmagában a megtorlástól való félelem nem biztos, hogy elegendő az egyezményesítés megállapításához, azonban jelen esetben egy tényleges kockázat merült fel, amelyet a börtönhatóság nem vizsgált ki megfelelően. Az EJEB arra a következtetésre jutott, a bántalmazással való fenyegetés állandó szorongást eredményezett a panaszosban, amely meghaladja a fogvatartással szükségszerűen együtt járó szenvedés mértékét, ezért meg kell állapítani az EJEE 3. cikkének megsértését.

3.3. D. F. kontra Lettország⁴⁶

A D. F. kontra Lettország ügyben a panaszos egy szexuális bűnöző volt, aki arra tekintettel kérte az EJEE 3. cikkének megállapítását, mert folyamatosan a zárkatársai támadásától kellett tartania tekintettel az általa elkövetett bűncselekményre, mégsem helyezték át egy biztonságos zárkába. Hosszabb időn keresztül „rendőrségi besúgó” (police informant) is volt a kérelmező, ezért is tartott a többi fogvatartott esetleges bántalmazásától. Több zárkába is áthelyezték, ezért mindig újabb fogvatartottaktól félt. A biztonságos zárkába való áthelyezésére vonatkozó kérelmét csak hónapokkal később fogadták el. A panaszos azt is állította, hogy fizikai bántalmazás áldozatául is esett a fogvatartása során, amelynek következtében több fogát elveszítette.⁴⁷

Az EJEB ítéletében kifejtette, hogy nem vitatott az, miszerint egy szexuális bűnöző esetében nagy a rizikófaktora annak, hogy a többi fogvatartott bántalmazásául esik. Hi-

⁴⁴ *Alexandru Marius Radu v. Romania* (Application no. 24022/05) Judgment of 21 July 2009.

⁴⁵ 6–20. §.

⁴⁶ *D. F. v. Latvia* (Application no. 11160/07) Judgment of 29 October 2013.

⁴⁷ 6–21. §.

vatkozott a CPT ajánlásaira is, ugyanis a Kínzás Elleni Bizottság kifejtette a fogvatartottak közötti erőszakkal kapcsolatos ajánlásaiban, hogy a szexuális bűnözők esetében különleges intézkedésekre lehet szükség. A speciális intézkedéseknek lehet előnye, illetve hátránya. Például, ha magasabb biztonsági kockázatú elítéltek közé sorolják a panaszost, akkor kevesebb szabadidős tevékenységben vehet részt [CPT/Inf/E (2002) 1, 27. pont]. A strasbourgi testület annak a véleményének adott hangot, hogy minden ügyben egyedileg kell meghatározni, milyen intézkedéseket kell megtenni a fogvatartott védelme érdekében. Hangsúlyozta azonban a hatóságok már többször megnevezett kötelezettségét, azaz, hogy az EJEE 1.⁴⁸ és 3. cikkének együttes értelmezéséből következik, miszerint a hatóságok pozitív kötelezettsége a fogvatartottak védelme a többi fogvatartott támadásától. Az EJEB úgy foglalt állást, hogy a fogvatartottban kialakult stressz, illetve a „cellatársak megtorlásától való puszta félelem” önmagukban nem elegendők ahhoz, hogy megállapítható legyen az egyezményesértés. Amennyiben azonban ezek az érzések egyéb körülményekkel kombinálódnak, így tehát, ha például a panaszost olyan fogvatartottakkal együtt helyezik el, akik veszélyt jelenthetnek számára, valamint a zárkában túlszűfolttság is van, az már elegendő lehet az EJEE 3. cikkének a megállapításához. Az EJEB szerint, a folyamatos szorongás, ami azért alakul ki egy fogvatartottban, mert a zárkatársak bántalmazásától fél, meghaladhatja a fogvatartással szükségszerűen együtt járó szenvedés mértékét.⁴⁹

A strasbourgi testület kifejtette, a hatóság pontosan tisztában volt azzal, hogy milyen bűncselekményt követett el az elítélt, illetve, hogy korábban együttműködött a rendőrséggel, mégsem tett meg minden szükséges intézkedést a védelme érdekében. A folyamatos áthelyezésére sem adott magyarázatot, annak ellenére, hogy egy ilyen fogvatartott esetében komoly stratégiát kell alkalmazni az elítéltek közötti erőszak megakadályozása érdekében.

Figyelembe véve az elhúzódó félelmet és gyötrődést, amit a panaszosnak több mint egy éven keresztül azért kellett átélnie, mert félt a zárkatársak lehetséges bántalmazásától, továbbá figyelemmel arra, hogy nem állt rendelkezésre olyan hazai jogorvoslat, amely megoldotta volna ezt a helyzetet, a testület arra a következtetésre jutott, hogy egyezményesértés történt.⁵⁰

Azt azonban nem állapította meg a strasbourgi testület, hogy a panaszos a fogvatartott társak fizikai bántalmazásául esett volna. Egyrésztől ugyanis az orvosi jelentés alapján azért vesztette el több fogát is, mert ún. fogágy-betegsége volt. Másrésztől a fogvatartott nem szolgáltatott semmilyen olyan bizonyítékot, amely alátámasztotta volna állítása igazságát.⁵¹

⁴⁸ „A Magas Szerződő Felek biztosítják a joghatóságuk alatt álló minden személy számára a jelen Egyezmény I. fejezetében meghatározott jogokat és szabadságokat.”

⁴⁹ 81–85. §.

⁵⁰ 95. §.

⁵¹ 52. §.

III. Eljárási kötelezettség

Az EJEB esetjoga⁵² alapján az a következtetés vonható le, hogy az EJEE 3. cikke egy *eljárás kötelezettséget* is teremt a hatóságok számára: mégpedig azt, hogy mélyrehatóan, illetve hatékonyan vizsgálják ki a fogvatartott panaszát, amennyiben alapos gyanú merül fel arra vonatkozóan, hogy őt bántalmazás, vagy adott esetben kínzás érte. Ez azt jelenti tehát, hogy nyomozás megindítása iránt kell intézkednie a büntetés-végrehajtási intézetnek. Ez a kötelezettség azonban nemcsak abban az esetben terheli a hatóságot, ha a feltételezett elkövető(k) hivatalos személyek voltak, hanem akkor is, ha magánszemély volt a bántalmazás elkövetője, azaz a fogvatartottak között történt a fizikai abúzus.⁵³

Erre tekintettel, a fogvatartottak bántalmazásával kapcsolatos ügyekben a testület azt is vizsgálja, hogy a fent nevezett kötelezettségének eleget tett-e a hatóság. Amennyiben nem, akkor megállapítja az EJEB a 3. cikk megsértését, arra vonatkozóan azonban nem foglal állást, hogy ezen kötelezettségzegés a fogvatartottra nézve kínzást, avagy embertelen, illetve megalázó bánásmódot jelent. Nem lehet figyelmen kívül hagyni az EJEE 13. cikkét sem, amely a hatékony jogorvoslathoz való jogot deklarálja. Ezért nélkülözhetetlen a két cikk egymástól való elhatárolása (részletesebben azonban nem foglalkozom az EJEE 13. cikkével, mert az szétfeszítené jelen tanulmány kereteit).

Megállapítható, hogy az EJEE 3. és 13. cikke egymásra jelentős hatással van. Így például a hatékony nyomozás hiánya alááshatja a károk megtérítésére vonatkozó polgári jogi igényt. Továbbá az EJEB álláspontja szerint ez a hiányosság a polgári jogi igényt teoretikussá teszi.⁵⁴ Ez egyúttal az EJEE 13. cikkének megsértését eredményezheti. Úgyszintén, ha a kártérítési jogorvoslat hiányzik.⁵⁵ Ugyancsak az EJEE 13. cikkében deklarált jog megsértését mondja ki a strasbourgi testület, amennyiben a nemzeti bíróság csekély mértékű kártérítést állapít meg a panaszos számára. A hatékony jogorvoslathoz való jog megsértését az is eredményezheti, ha a nemzeti bíróság, az ügyészség nem hatékony nyomozásának eredményeit, megállapításait elfogadja, és nem kísérli meg attól függetlenül, maga értékelni a tényeket.⁵⁶

Az EJEB esetjoga alapján az a konklúzió vonható le, miszerint a strasbourgi testület inkonzisztens volt azzal kapcsolatban, hogy amennyiben hiányzott a nemzeti eljárásban a hatékony nyomozás, akkor csak az EJEE 3. cikke, vagy a 13. cikke szempontjából (is) vizsgálta a kérdést. Így például a *Bekos és Koutropoulos kontra Görögország* ügyben⁵⁷ megállapította a 3. cikkből fakadó eljárásjogi kötelezettség megsértését, de nem tartotta szükségesnek külön megvizsgálni ezt a kérdést a 13. cikk szempontjából. Ugyanakkor a

⁵² L. pl. *Lotarev v. Ukraine* (Application no: 29447/04) Judgment of 8 April 2010. § 85-94, *Premininy v. Russia* (l. 36. lj.) 92-97. §.

⁵³ L. pl. *Premininy v. Russia* (l. 36. lj.) 74. §.

⁵⁴ *Guide to good practice in respect of domestic remedies*. Adopted by the Committee of Ministers on 18 September 2013. 34. p.

⁵⁵ GRÁD ANDRÁS – WELLER MÓNKA: *A strasbourgi emberi jogi bírósághoz kézikönyve*. Negyedik, bővített kiadás. Budapest, Hvg Orac Lap- és Könyvkiadó, 2011. 627. p.

⁵⁶ GRÁD – WELLER 2011, 627-628. p.

⁵⁷ *Bekos and Koutropoulos v. Greece* (Application no: 15250/02) ECHtR Judgment of 13 December 2005, Reports of Judgments and Decisions 2005-XIII. § 53-57. Idézi: ERDAL – BAKIRCI 2006, 221. p.

Murat Demit kontra Törökország ügyben⁵⁸ inkább a 13. cikk alatt vizsgálta meg a hatékony nyomozás hiányát, míg számos esetben az EJEE 3. és 13. cikkének a megsértését egyaránt megállapította⁵⁹ amennyiben hiányzott a hatékony kivizsgálás az ügyben.⁶⁰

Fontos adalék, hogy nem feltétele az eljárási kötelezettség megsértése megállapításának az, hogy az EJEB előzetesen megállapítsa a 3. cikk anyagi jogi megsértését. Különösen ez akkor bír jelentőséggel, amikor a hatóság nem tette meg az alapvető nyomozási lépéseket, ezért rendkívül nehéz, vagy éppen lehetetlen az anyagi jogi jogsértés bizonyítása, illetve megállapítása.⁶¹

1. Releváns nemzetközi ajánlások

Az egészségügyi ellátás etikai és szervezeti aspektusairól szóló Európa Tanácsi ajánlás a börtönorvos kötelezettségévé teszi, hogy amennyiben a fogvatartott büntetés-végrehajtási intézetbe történő befogadásakor erőszak jeleit tapasztalja, azokat rögzítse, illetve mellékelje a fogvatartott állításait, és az orvosi véleményt is. Rendszerint az érintett elítélt beleegyezésével lehet tájékoztatni az illetékes hatóságot a fogvatartottat ért bántalmazásról.⁶²

Az Európai Börtön szabályok kiemeli, hogy a börtönorvosnak különös figyelmet kell szentelnie a fogvatartottak esetleges bántalmazására utaló jelekre vagy tünetekre, és adott esetben az abúzus gyanúját jelentenie kell a megfelelő hatóságok felé.⁶³

A CPT a 6. *Általános Jelentésében*⁶⁴ kifejezetten a rendőrségi fogdáknak esetenként előforduló méltánytalan bánásmóddal, illetve annak lehetséges megelőzésével foglalkozott, míg a 14. *Általános Jelentésében*⁶⁵ részletesen a bántalmazásokkal kapcsolatos nyomozások követelményeit járta körül. Ezt azért látta indokoltnak a testület, mert több alkalommal tapasztalta az ország-látogatások során, hogy a fogvatartottak bántalmazással kapcsolatos panaszait nem vizsgálta ki hatékonyan az adott hatóság.

A CPT leszögezi, hogy a nyomozásnak függetlennek kell lennie: azaz *független* személyek vizsgálják ki az ügyet. Ezért a bizottság üdvözli azt a megoldást, amikor ügyészek végzik a nyomozást. Fontos, hogy a vizsgálatot végző személyek semmilyen formában ne legyenek érintettek az ügyben.

A hatóságnak eleget kell tennie az *alaposság* kritériumának is. Ez nem eredménykényszert, hanem módszerkényszert jelent. Azaz minden lehetséges lépést meg kell tennie annak érdekében, hogy beszerezze az üggyel kapcsolatos bizonyítékokat: így többek között azonosítani kell, és ki kell hallgatni a feltételezett sértettet, terhelt(eket) és szem-

⁵⁸ *Murat Demir v. Turkey* (Application no: 879/02) Judgment of 2 March 2006. 43–45. §. Idézi: ERDAL – BAKIRCI 2006, 221. p.

⁵⁹ *L. pl. Corsacov v. Moldova* (Application no: 18944/02) Judgment of 4 April 2006. 68–82. §. Idézi: ERDAL – BAKIRCI 2006, 221. p.

⁶⁰ ERDAL – BAKIRCI 2006, 221. p.

⁶¹ ERDAL – BAKIRCI 2006, 222. p.

⁶² Recommendation No. R (98) 7 concerning the ethical and organisational aspects of health care in prison. 30–31. pont.

⁶³ L. 42.3. c) pont.

⁶⁴ *6th General Report*. CPT/Inf (96) 21.

⁶⁵ *14th General Report*. CPT/Inf (2004) 28. 28–36. pont.

tanúkat; be kell gyűjteni azokat az eszközöket, amelyeket feltehetően a bántalmazáshoz használtak fel, illetve további igazságügyi bizonyítékokat kell begyűjteni. Amennyiben releváns, és szükséges, boncolást is végezni kell.

További követelmény a nyomozással szemben, hogy *teljes körű* legyen. Ezt azért tartja fontosnak kihangsúlyozni a CPT, mert találkozott olyan esetekkel, amikor bántalmazásra utaló közvetett bizonyítékokat hagytak figyelmen kívül.

Úgy gondolja a bizottság, hogy csak kivételes, és indokolt esetekre kell szorítani azt a gyakorlatot, hogy egyes országokban maszkot vagy csuklyát viselnek a hivatalos személyek a letartóztatás, illetve kihallgatás során. Ez a gyakorlat azért nem megfelelő, mert ha felmerül a bántalmazás gyanúja, akkor a feltételezett elkövető(k) nehezen azonosítható(ak). Azt a gyakorlatot is kifejezetten tiltaná ezzel kapcsolatban a CPT, hogy számos országban bekötözik a terhelt szemét a rendőrségi fogdában.

A hatékonyság érdekében a vizsgálatot *haladéktalanul*, és amennyire lehetséges, *gyorsan* kell lefolytatni.

Mindezekén túl *nyilvános* vizsgálatot kell lefolytatni: azaz láthatóvá kell tenni a vizsgálatot és annak eredményét a nyilvánosság számára, hogy ne csak elméletben, de a gyakorlatban is érvényesüljön a felelősségre vonás.

2. Az EJEB vonatkozó esetjoga

2.1. Cucu kontra Románia⁶⁶

A *Cucu kontra Románia* ügyben a panaszos előadta, hogy a börtönőrök bántalmazták fogvatartása alatt, és ezt követően az ügyét nem vizsgálta ki hatékonyan a börtönhatóság. Az EJEB ítéletében, a kérdéssel kapcsolatos alapvető elvek között leszögezte, hogy az EJEE 3. és 1. cikkének együttes értelmezése *hallgatólagosan megköveteli* azt, hogy amennyiben a panaszosnak felmerül egy bizonyítható állítása arra vonatkozóan, miszerint őt bántalmazták, akkor biztosított legyen egy hatékony hivatalos nyomozás. A strasbourgi testület hangsúlyozta, hogy ez az eljárási kötelezettség nem feltétlenül jelenti azt, hogy sikeres lesz a nyomozás, vagy azt, hogy olyan következtetések vonhatók le, amelyek egybeesnek a felperes által előadottakkal. Képesnek kell azonban lennie arra, hogy a tényeket feltárja, és amennyiben a panasz bebizonyosodik, akkor azonosítsa, illetve a hatóságok megbüntessék a felelőst. Azt is nyomatékosította az EJEB, hogy a nyomozásnak alaposnak, mélyrehatónak kell lennie, ami azt jelenti, hogy komoly lépéseket kell tenni annak érdekében: kiderüljön, mi történt valójában a panaszossal. Nem hagyatkozhatnak alaptalan következtetésekre azért, hogy a nyomozást megszüntessék. Ez az alapos kivizsgálás azt is jelenti, hogy a hatóságnak minden tőle telhetőt meg kell tennie annak érdekében, hogy beszerezze az incidenssel kapcsolatos bizonyítékokat, így többek között.⁶⁷

⁶⁶ *Cucu v. Romania* (Application no: 22362/06) Judgment of 13 February 2013.

⁶⁷ 87–91. §.

- részletes vallomást, beleértve a feltételezett sértett vallomását;
- a szemtanúk vallomását;
- amelyik ügyben releváns, orvosi jelentést, amely pontosan meghatározza a sérüléseket;
- az orvosi megállapítások objektív elemzését, különös tekintettel a sérülések keletkezésének okára.

Az EJEB álláspontja szerint bármely olyan hiányosság, amely aláassa a nyomozás azon képességét, hogy feltárja a sérülések keletkezésének lehetséges okát, illetve a felelős személyek azonosságát, jogsértést eredményezhet. Azt is leszögezte a testület, hogy az EJEE 3. cikkével kapcsolatos panaszok esetén akkor is alapos vizsgálatot kell lefolytatnia, ha a nemzeti hatóság azt már megtette.⁶⁸

Jelen ügyben az ügyész nem indította meg a büntetőeljárást arra tekintettel, hogy felmerült a lehetősége annak, miszerint a fogvatartott sérülései kényszerintézkedés során keletkeztek, illetve, mert az ügyész a fogvatartottak összebeszélésére gyanakodott, zárkatársi voltak miatt. Diszkrepanciát is felfedezett a vallomások között, ezenkívül a feltételezett elkövetők megnevezését is megkérdőjelezhetőnek vélte. A megyei bíróság is helybenhagyta a döntést, tekintettel arra, hogy a panaszos állításai nem voltak bizonyítottak.⁶⁹

A testület szerint a vizsgálat nem volt hatékony, ugyanis az EJEB által megfogalmazott kötelezettségnek nem tesz eleget a hatóság pusztán feltételezéssel. Álláspontja szerint nem volt elég hatékony a nyomozás annak érdekében, hogy kiderüljön, hogyan keletkeztek a panaszos sérülései. Az is hiányosság volt, hogy a fogvatartott kérelme ellenére, az állítólagos bántalmazást követő két hét elteltével vizsgálta meg orvos. Mindezekre tekintettel az EJEB megállapította az EJEE 3. cikkének eljárásjogi megsértését.⁷⁰

2.2. Lotarev kontra Ukrajna

A Lotarev kontra Ukrajna ügyben utalt az EJEB a gyakorlatában kialakított, hatékonysággal kapcsolatos minimum standardokra: vagyis a nyomozásnak⁷¹

- függetlennek;
- tárgyilagosnak kell lennie;
- illetve az illetékes hatóságnak példaértékű gondossággal és gyorsasággal kell eljárnia.

2.3. Premininyny kontra Oroszország

A korábban hivatkozott *Premininyny kontra Oroszország* ügyben a strasbourgi testület kifejtette, hogy a hatóságoknak hatékonyan kellett volna kivizsgálniuk a panaszt. Azzal ugyanis, hogy két évvel később indították meg a büntetőeljárást, a bizonyítékok megszerzését jelentősen megnehezítették. Az ügyben az EJEB rendkívül súlyos hiányossá-

⁶⁸ 92. §.

⁶⁹ 96. §.

⁷⁰ 97–100. 21.

⁷¹ *Lotarev v. Ukraine* (I. 52. lj.) § 87.

gokat tárt fel, és arra a következtetésre jutott, hogy a vizsgálat *nem volt azonnali, gyors és eléggé alapos*. Ezért erre tekintettel is megállapította a 3. cikk megsértését.

A hatékony eljárás követelményét összegezve az EJEB leszögezte, hogy az EJEE 3. és 13. cikkének együttes értelmezéséből az következik: az is a hatóságok feladata, hogy alaposan és hatékonyan kivizsgálják azokat az eseteket, amelyekben a fogvatartott azt állítja, a rendőrség vagy a hatóság más tagja bántalmazta őt. A strasbourgi testület azonban megjegyezte azt is, hogy ez a pozitív kötelezettség nem korlátozódhat csupán az ilyen esetekre, hanem azt kiterjesztően kell értelmezni: azaz vonatkozik azokra az ügyekre is, amelyekben a fogvatartottak egymást bántalmazták.

Az EJEE 3. cikke tehát azt a kötelezettséget is rója a börtönhatóságokra, hogy abban az esetben is biztosítsák az ügy hatékony, hivatalos kivizsgálását, amennyiben a fizikai abúzus elkövetője magánszemély (és nem hivatalos személy). A hatékonyság azt jelenti, hogy a hatóságnak fel kell tudnia állítani a tényállást: azaz minden lehetséges lépést meg kell tennie a bizonyítékok beszerzése érdekében. Erre tekintettel, amennyiben a börtönhatóság az ilyen esetekben nem biztosít alapos és hatékony kivizsgálást, az EJEB ugyancsak megállapítja az EJEE 3. cikkének a megsértését.⁷²

IV. Magyar vonatkozású ügyek az EJEB előtt

Jelen fejezetben olyan magyar vonatkozású ügyeket mutatok be, amelyek a fogvatartottak bántalmazásával kapcsolatosak. Nagyon kevés ilyen ügy jut el azonban a strasbourgi testület elé, ezért itt szeretném jelezni, hogy azokat nem a kötelezettségek szerint szétbontva mutatom be.

1. Benjamin kontra Magyarország⁷³

Magyar vonatkozásban első alkalommal⁷⁴ a *Benjamin kontra Magyarország* ügyet tárgyalta az EJEB. Nevezett ügyben a panaszos 1998. március 31-én megszökött a Pálhalmi Börtönből. Az üldözése során két alkalommal meglötte az egyik börtönőr lábát. A harmadik lövés az őr mellkasát érte volna, amennyiben nem ugrik félre. Néhány órán belül az érintett fogvatartottat elfogták, és visszazállították a börtönbe. A panaszos állítása szerint a börtönben a személyi állomány több tagja megverte, ezért sérülése keletkezett a hasfalán. A következő napon a börtön egészségügyi részlegén vizsgálták meg a fogvatartottat, tekintettel arra, hogy hányásra, gyomorszáj-tájéki fájdalomra, valamint bokaduzzanatra panaszkodott. Arra vonatkozó bizonyíték, illetve orvosi feljegyzés azonban nincs, hogy a panaszos jelezte volna a bántalmazás tényét az orvosnak.

⁷² *Premininy v. Russia* (I. 36. lj.) 92–97. 21.

⁷³ *Benjamin v. Hungary* (Application no: 36568/07) Judgment of 4 March 2014.

⁷⁴ BECÁNICUS ADRIENN: *Az elítéltekkel való bánásmód kérdései az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatában, különös tekintettel a magyar vonatkozású ügyekre*. Jogtudományi Közlöny 2013/9. 423. p.

1999. december 9-én életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetésre ítélte a Pest Megyei Bíróság a panaszost többek között emberölés kísérlete és más bűncselekmények miatt. Erre tekintettel először a Szegedi Fegyház és Börtönbe, majd a Budapesti Fegyház és Börtönbe helyezték át az elítéltet. 2004. február 28-án ismételten sikeres szökést hajtott végre a fogvatartott, de ezen alkalommal is néhány órán belül elfogták az őrk. A börtönbe való visszaszállítása során – a panaszos előadása szerint – megbilincseltek a kezét és lábát, letépték a ruháját, a földre kényszerítették, rátérdeltek a fejére és megverték. Körülbelül harminc-negyvenöt percen keresztül hallgatták ki a szökéséről, miközben ő a hideg talajon feküdt. A fogvatartott állítása szerint mindez a börtön egészségügyi részlegén történt, egy orvos és egy nővér jelenlétében.

Az esetet követően egy speciális biztonságú zárkában helyezték el a nevezett elítéltet, ahol fegyelmi büntetésként negyven napot kellett eltöltenie úgy, hogy éjjel és nappal is bilincsből voltak a kezei és a lábai. A verések következtében a panaszos hasfali szövetekben szakadás következett be, ezért meg kellett műteni.

Az ügyet a Budapesti Katonai Ügyészség vizsgálta, azonban az eljárást megszüntették 2005. február 28-án, tekintettel arra, hogy nem volt bizonyítható a bűncselekmény elkövetése.

2008. augusztus 13-án a panaszos öngyilkosságot kísérelt meg.

2009 decemberében ismételten a Szegedi Fegyház és Börtönbe szállították át, ahol a panaszos előadása szerint testüreg átvizsgálást végeztek öt börtönőr, és egy ápoló jelenlétében, úgy, hogy mindeközben egy ágyhoz bilincseltek. Állítása szerint, amikor előadta, hogy ezt megalázóan tartja, a börtönőrök kinevették, és megfenyegették, hogy ők is „segíthetnek” az orvosnak egy fémpálca segítségével. Mivel egy későbbi alkalommal az általa elmondottak alapján ugyancsak hasonlóan történt az átvizsgálása, panaszt nyújtott be a törvényességi felügyeletet ellátó ügyészhez. Amikor azonban kihallgatására került sor, a vallomását visszavonta, arra hivatkozva, hogy az ügy már megoldódott.

Az EJEB nem tudta érdemben vizsgálni az ügyet, tekintettel arra, hogy az első eset vonatkozásában a panaszos nem merítette ki a belső jogorvoslati lehetőségeket (nem volt orvosi feljegyzés arról, hogy tájékoztatta volna az orvost a bántalmazásról), továbbá a 2004. február 28-ai eseményekkel kapcsolatban nem tartotta be a hathónapos szabályt (kérelmét eredetileg 2007. augusztus 16-án nyújtotta be a kérelmező az EJEB-hez, belső jogorvoslati lehetőségével pedig 2004. szeptember 27-én élt).

Ez volt tehát az első, az elítéltek bántalmazásával kapcsolatos magyar vonatkozású ügy az EJEB előtt. Jelen esetben is – az EJEB esetjoga alapján – az lett volna feltehetőleg az irányadó, hogy a nemzeti kormánynak pontosan választ kellett volna adnia a sérülések keletkezésének körülményeire. A sérülések bizonyítékkal alátámasztottak voltak, ugyanis a fogvatartottat meg kellett műteni. Az EJEB azonban számos ítéletében kimondta azt, hogy nemcsak az intézetnek kell magyarázatot adni a sérülések keletkezésének körülményeire, amennyiben a befogadáskor azok még nem voltak a panaszos testén, de az elítéltnak is kétséget kizáróan bizonyítania kell azt, hogy a hivatalos személyek bántalmazták. Ehhez azonban az is szükséges, hogy a panaszos jelezze az orvosnak, miszerint bántalmazás következtében keletkeztek a sérülései.

Ugyanakkor voltak olyan magyar vonatkozású ügyek az EJEB előtt, amelyben a panaszos azt állította, hogy a rendőrségi fogdában rendőrök bántalmazták. Meg kell jegyezni, hogy ezen ügyek száma is elenyésző.⁷⁵

2. *Kmetty kontra Magyarország*⁷⁶

A panaszos állítása szerint öt már a rendőrautóban bántalmazták, majd ezt követően a rendőrségen is. Az egyik rendőr a hasába is rúgott. Mindezek a rendőrség alagsorában történtek. Ezt követően több órahosszára a rendőrségi fogdában helyezték el, ahol az egyik rendőr kiabált és gyalázkodóan beszélt vele, illetve az arcába köpött. Miután szabadon engedték a panaszost, megvizsgálták a traumatológián, illetve a fogászaton is.

A panaszos feljelentést tett bántalmazás, illetve jogellenes fogvatartás miatt. Az ügyész a panaszoson kívül több tanút is kihallgatott, akik egyezően állították, hogy a férfit erőszakosan tették be a rendőrségi autóba. A panaszos a felismerésre bemutatáson a fényképek közül felismerte két bántalmazóját. Az orvosszakértő azt állapította meg jelen ügyben, hogy a kérelmező kisebb sérülései nem bántalmazás következményei lehetnek, hanem a rendőrség jogszerű kényszerintézkedésével szemben a panaszos által tanúsított ellenállásból valóak. Kifejtette a szakértő, hogy amennyiben igazak lennének a panaszos által előadottak, akkor még milyen sérüléseket kellett volna elszenvednie. Tekintettel az orvosszakértői véleményre, az ügyész megszüntette a nyomozást. Ez ellen a kérelmező panasszal élt, amelyet az ügyészség elutasított. A panaszos kérte az EJEE 3. cikkének megállapítását tekintettel a bántalmazására, illetve arra, hogy az ügyészség nem vizsgálta ki hatékonyan az ügyét.⁷⁷

Az EJEB megvizsgálta a rendelkezésére álló bizonyítékokat, és azt állapította meg, hogy az orvosszakértői vélemény nem támasztja alá a panaszos által előadottakat, és egyik tanú sem állította azt, hogy látta volna: a panaszost bántalmazták.

A strasbourgi testület úgy foglalt állást jelen ügyben, hogy nem lehet megállapítani a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján, miszerint a panaszos sérülései a jogszerű kényszerintézkedéssel szemben tanúsított ellenállás következményei, avagy a rendőrségi fogdában állítólagosan elkövetett bántalmazás következményei.⁷⁸

Miként arra már utalás történt, a panaszos annak a megállapítását is kérte a strasbourgi testülettől, hogy az ügyészség nem vizsgálta ki hatékonyan az ügyét. Ebben a kérdésben a következőképpen foglalt állást a testület.

Érthetetlen hiányosságokat tárt fel az eljárással kapcsolatban, nevezetesen:⁷⁹

⁷⁵ Ezzel kapcsolatban említésre méltó, hogy a Magyar Helsinki Bizottság Baranya Megyei Csoportja fogdamegfigyelései során 2000-ben és 2001-ben széles körű kérdőíves vizsgálatot folytatott le a csoport által megtekintett rendőrségi fogdákból lévő fogvatartottak között. A fogvatartottak 78 %-a nyilatkozott úgy, hogy nem érte sérelem a rendőrségi fogdában, és az esetleges sérelmek is inkább a fogvatartott társak általi bántalmazásokkal voltak összefüggésbe hozhatók. HERKE CSONGOR – PÉTER IVÁN: *A rendőrségi fogdákból fogva tartottak helyzete a magyar helsinki Bizottság tapasztalatai alapján*. Belügyi szemle 2002/2-3. 43. p.

⁷⁶ *Kmetty v. Hungary* (Application no: 57967/00) Judgment of 16 March 2004.

⁷⁷ 9–28. §.

⁷⁸ 36. §.

⁷⁹ *Kmetty v. Hungary* (l. 76. lj.) 40–42. §.

- nem hallgatta ki az ügyész a nyomozás során azt az orvost, aki közvetlenül az állítólagos bántalmazás után vizsgálta meg a panaszost, annak ellenére, hogy ez döntő jelentőséggel bírt volna az ügyben, illetve, választ adott volna arra a kérdésre, hogy a panaszos sérülései a letartóztatása előtt, avagy azt követően keletkeztek;
- a panaszos ugyan megjelölte azt a két rendőrt, aki szerinte bántalmazta őt, de az ügyész mégsem hallgatta ki őket a nyomozás során.

Ezen hiányosságokra tekintettel megállapította az EJEB a 3. cikk megsértését, azaz az ügyészség nem vizsgálta ki hatékonyan az ügyet.⁸⁰

*3. Barta kontra Magyarország*⁸¹

A panaszos és az édesanyja Csizmás Kandúr Állatotthont és Alapítványt működtetett. Garázdaság alapos gyanúja miatt a bőnyi körzeti megbízott kiment hozzájuk, hogy bekísérje őket a rendőrségre. A rendőr becsöngetett, majd – írásbeli idézés nélkül – közölte a panaszos édesanyjával, hogy be kell fáradniuk a rendőrségre, mivel nyomozást indított a rendőrség velük szemben. Az édesanyja nem akart eleget tenni a rendőr utasításának, illetve a kerítéshez hívta a kutyáját. Ezen viselkedése miatt a rendőr belökte a kaput és belépett az udvarra, valamint gumibottal próbálta elhárítani a kutya támadását. Ezt követően az édesanyja a rendőrt karjánál fogva próbálta kitolni az udvarról. Mivel ez a kísérlete sikertelen volt, beleegyezett abba, hogy bemegy vele a rendőrségre. A panaszos hallotta a történeteket, és mindeközben fotókat készített a rendőri intézkedésről. Az ezt követő események azonban vitatottak a felek között. A kormány ugyanis azt állította, hogy a panaszos többször, több helyen megütötte a fényképezőgépével a rendőrt, míg az édesanyja eközben szóban gyalázta. A panaszos szerint viszont a rendőr kiabált vele és ütötte meg a gumibotjával, és ő nekiesett a kapunak. Két másik rendőr segítségével kórházba vitték a panaszost és édesanyját, ahol mindhármasukat megvizsgálták. Az orvosszakértő álláspontja szerint a panaszos állításainak valódisága kevésbé valószínű, de nem lehetetlen. Az ügyész vádat emelt a két nővel szemben hivatalos személy elleni erőszak miatt, az első fokú bíróság azonban felmentette őket. Az ügyész fellebbezett.⁸²

Az EJEB a következőket állapította meg az ügyben. Az ismert volt, hogy a panaszos nem beszélte a magyar nyelvet, és nem értette a rendőrt (tekintettel arra is, hogy a rendőr csak nehezen beszélte az angol nyelvet), nem kérte azonban az édesanyját, hogy fordítson számára, hanem azonnal akadályozni kezdte a rendőr tevékenységét (annak ellenére, hogy az egyenruha miatt tudta, hivatalos személyről van szó). Ezek alapján a testület arra a következtetésre jutott, hogy a hivatalos személy intézkedése jogszerű volt. Az egymással ellentmondó bizonyítékok alapján nem tudta megállapítani a testület, hogy a panaszos sérülései a rendőr jogszerű kényszerintézkedéséből származtak (amelyek szükségszerűek voltak az adott körülmények

⁸⁰ 43. §.

⁸¹ *Barta v. Hungary* (Application no: 26137/04) Judgment of 10 July 2007.

⁸² 7–25. §.

között), vagy bántalmazás következményei. A testület arra is rávilágított, hogy egyértelműen a panaszos terhére róható az, miszerint akadályozta a rendőri intézkedést.⁸³

Az EJEB az összes körülményt figyelembe véve végül arra az álláspontra helyezkedett, hogy a panaszossal szemben tanúsított intézkedés nem volt eltúlzott, ezáltal nem állapította meg a EJEE 3. cikkének megsértését.⁸⁴

Nevezett ügyben, bár az EJEB anyagi jogi szempontból nem állapította meg az EJEE 3. cikkének sérelmét, azt azonban kimondta, hogy a hatóságok nem tettek eleget a 3. cikkből fakadó eljárásjogi kötelezettségüknek, ezért megállapította a 3. cikk eljárásjogi vonatkozású megsértését. A Barta kontra Magyarország ügyben is felhívta a testületet a korábban megfogalmazott általános standardot, azaz azt, hogy az EJEE 1. és 3. cikkének együttes értelmezéséből az következik, miszerint a hatóságoknak hatékonyan ki kell vizsgálniuk az olyan eseteket, amikor alapos gyanú merül fel arra vonatkozóan, hogy a panaszost bántalmazták. Enélkül ugyanis az embertelen és megalázó bánásmód tilalma a gyakorlatban nem lenne hatékony, és teret adhatna arra, hogy a hivatalos személyek visszaéljenek a jogaikkal.

4. *Károly László kontra Magyarország*⁸⁵

Nevezett ügyben a panaszos állítása szerint először a rendőrségi autóban, majd ezt követően a rendőrségen is bántalmazta több rendőr. Ezután néhány órára bezárták egy zárkába. Később megvizsgálta egy orvos, és a következő sérüléseket állapította meg: több horzsolás volt a panaszos fejének hátsó részén, a mellkasán, illetve a hátán, valamint zúzódások a vese és a lép környékén.⁸⁶

A következő nap a panaszos feljelentést tett a rendőrök ellen, azonban az ügyész megszüntette a nyomozást bizonyítottság hiányára hivatkozva. A városi bíróság sem a panaszosnak adott igazat, ugyanis elfogadta a hivatalos személyek azon vallomását, miszerint a kérelmező sérülései a jogszerű kényszerintézkedés következtében jöttek létre. A fellebbviteli bíróság is elutasította a panaszos fellebbezését, a rendőri intézkedést ugyanis szükségesnek és arányosnak ítélte meg.⁸⁷

A panaszos hivatkozva az EJEE 3. cikkére, annak megállapítását kérte a strasbourgi testülettől, hogy egyezményesértés történt, illetve, hogy nem biztosítottak számára hatékony jogorvoslatot.⁸⁸

Tekintettel arra, hogy a nemzeti bíróság is megállapította: a panaszos viselkedése nem adott okot kényszerintézkedés alkalmazására, a testület arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmező sérülései alapján megállapítható az egyezményesértés, pontosabban az EJEE 3. cikkének megsértése.⁸⁹ A testület indokolásában kifejezte, hogy kizárólag a 3. cikk

⁸³ 64–71. §.

⁸⁴ 72–73. §.

⁸⁵ *László Károly v. Hungary* (No. 2) (Application no: 50218/08) Judgment of 12 May 2013.

⁸⁶ 6. §.

⁸⁷ 7–10. §.

⁸⁸ 12. §.

⁸⁹ 18–21. §.

megsértését vizsgálja jelen ügyben.⁹⁰ Álláspontom szerint azért nem vizsgálta a 13. cikk megsértését, mert egyértelműen kiderült az ügyből, hogy biztosított volt a hatékony jogorvoslat a panaszos számára, illetve a hatóságok eleget tettek a 3. cikkéből eredő eljárásjogi kötelezettségüknek is (a testület azonban nem indokolta a vizsgálat mellőzését).

V. Összegzés

Jelen tanulmány azt igyekezett bemutatni, hogy az EJEE 3. cikke a fogvatartottak oldalán egy abszolút jogot biztosít, a hatóságok oldalán pedig szerteágazó kötelezettségeket teremt. Ezek a kötelezettségek levezethetők egyrészt a humanitás elvéből, azaz abból, hogy a „bűnelkövető is ember.”⁹¹ Véleményem szerint ebből az elvből következik többek között az is, hogy a bűnelkövetőkkel is emberségesen kell bánni, a fogvatartottakat is feltétlenül megilleti az emberi méltósághoz való jog. A hatóságoknak a negatív, pozitív, illetve eljárásjogi kötelezettségükkel pedig a nevesített jogokat kell biztosítaniuk.

Álláspontom szerint a magyar büntető eljárásjogi szabályozás, az, hogy a katonai ügyész folytat nyomozást az olyan ügyekben, amelyekben alapos gyanú merül fel arra vonatkozóan, hogy hivatalos személy bántalmazott fogvatartottat, illetve, ha a feltételezett elkövető hivatali kötelességzegést követett el, *összhangban áll* a CPT által megfogalmazott ajánlással, illetve elvárással. A katonai ügyész személye ugyanis biztosítja a függetlenséget.

Úgy gondolom, hogy az EJEB-nek minden olyan ügyben, amelyben azt a panaszos kéri, meg kellene külön vizsgálnia az EJEE 3. és 13. cikkét is, tekintettel arra, hogy a két cikk nem ugyanazt a jogot biztosítja a fogvatartottak számára.

ANDREA ERIKA JUHÁSZ

CONTRACTING PARTIES' OBLIGATIONS UNDER ARTICLE 3 OF THE EUROPEAN CONVENTION OF HUMAN RIGHTS

(Summary)

Article 3 of the European Convention of Human Rights (hereinafter: Convention) prohibits torture and inhuman or degrading treatment or punishment in absolute terms.

According to the European Court of Human Rights' (hereinafter: Court) case-law, Contracting Parties have three obligations under Article 3. These are:

1. A negative obligation
2. A positive obligation
3. A procedural obligation

⁹⁰ 12. §.

⁹¹ NAGY FERENC: *Anyagi büntetőjog. Általános rész I.* Szeged, Iurisperitus Bt., 2014. 68–69. pp.

Ad1. In some cases, Contracting Parties have to use force against individuals. If this use of force by authorities was necessary and caused an injury, it is not amounted to torture or other ill-treatment.

Ad2. Contracting Parties have a positive obligation to protect prisoners against ill-treatment by private individuals.

Ad3. A procedural obligation means that Contracting Parties have an obligation to investigate allegations of ill-treatment by authorities or private individuals.

If Contracting Parties do not fulfil these obligations, the Court states the violation of Article 3 of the Convention.